

Mag. St. Dr.

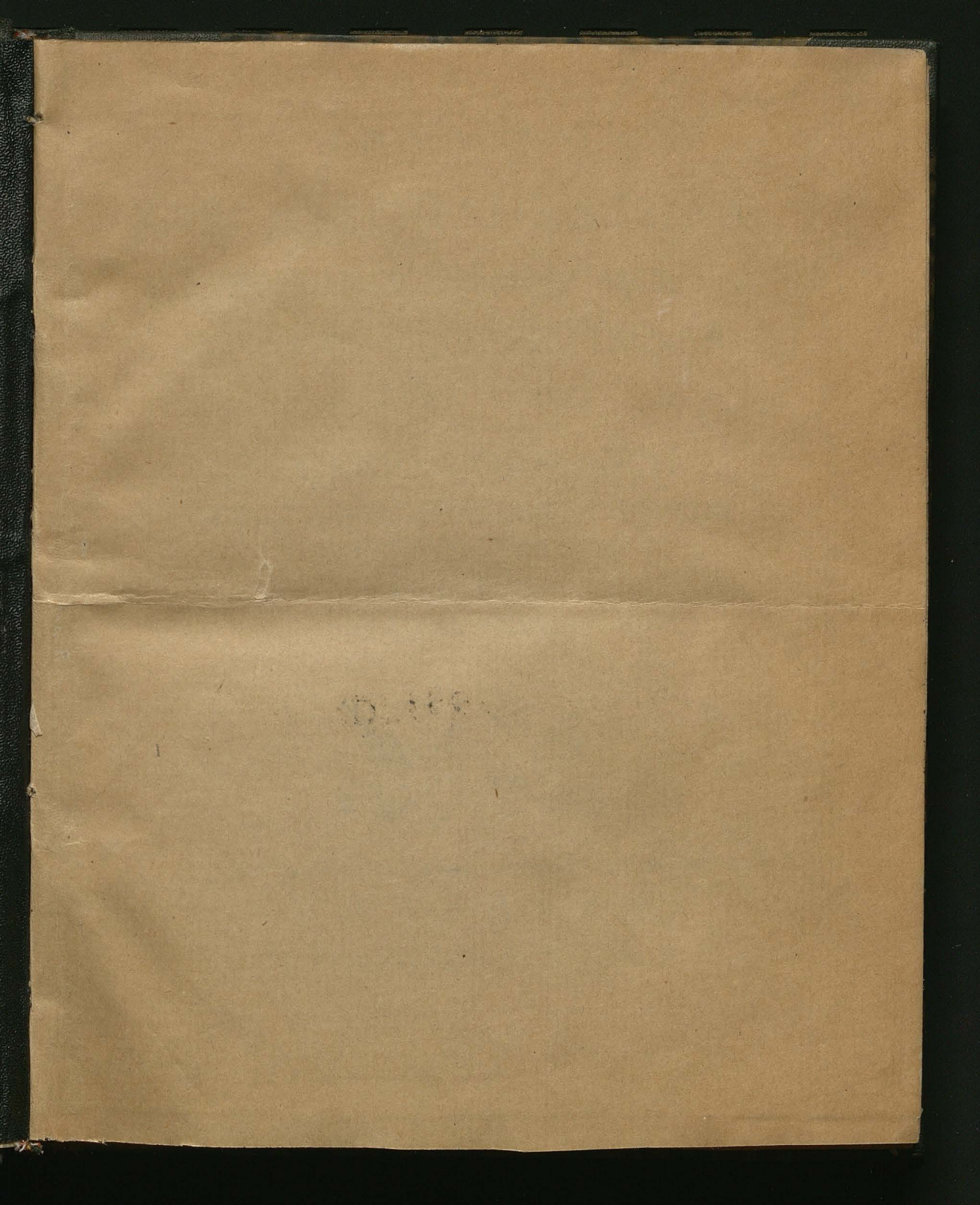
221960

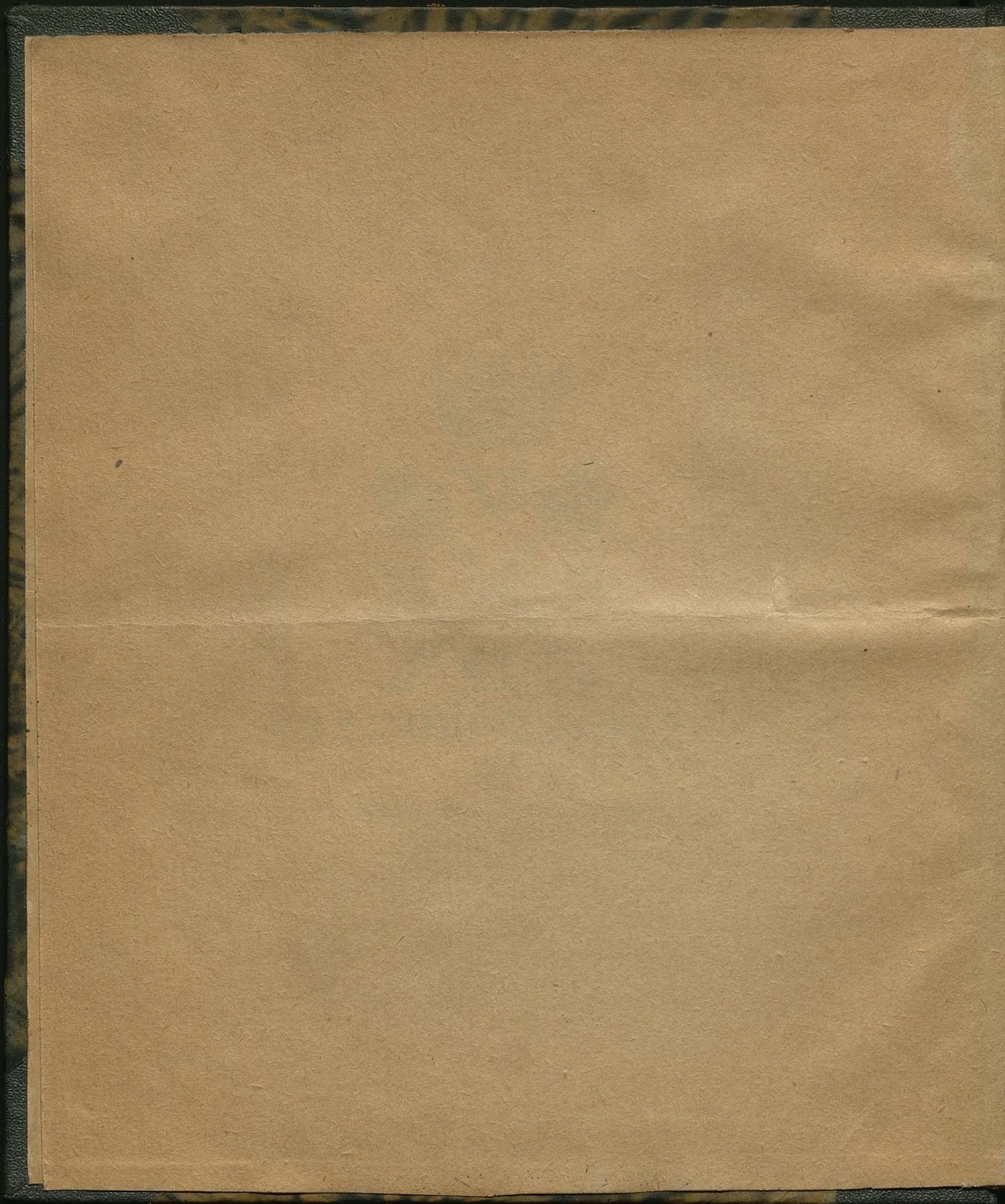
L 221982

221960-221982

I

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

PRINCIPI

STANISLAO AUGUSTO

REGI POLONIÆ,

MAGNO DUCI LITHVANIÆ,

RUSSIÆ, PRUSSIÆ, MAZOVIE, SAMOGITIE,

KIOVIE, VOLHYNIE, PODOLIE, PODLA-

CHIE, LIVONIE; SMOLENSCIE, SE-

VERIE & CZERNIECHOVIE, &c. &c.

PRINCIPI

AC

DOMINO CLEMENTISSIMO

HÆC QUADRATURA CIRCULI

A

MATHEMATICIS JAM APPROBATA

SUBMISSISSIME DEDICATUR.

SERENISSIME AC POTENTISSIME

REX,

DOMINE CLEMENTISSIME.

221974

Quadratura Circuli bis mille annis extitit nodus, in quo solvendo Mathematici celeberrimi omnis Ævi semper incassum laborârunt: tot Exempla operæ perditæ me tamen ab eodem objecto investigando nequaquam absterruerunt. Post tot exantlatos *Herculeos*, ut ita dicam, labores, post innumera scripta per decem annorum intercapedinem edita tandem mihi, agenti jam septuagesimum primum annum, ex animi sententia successit, problema tanti momenti solidè solvere, & invictè demonstrare. Totidem asserti mei habeo testes, quot libelli hujus extant Lectores, qui omnes & singuli fateri tenentur me veritatem felicissimè esse assecutum. Animatus itaque Clementia vere Regia, qua Te SERENISSIME AC POTENTISSIME REX omnibus etiã infimi subsellii hominibus accessibilem exhibere consuevisti, non dubitavi hocce Opusculum in observantiæ debitæ documentum & in summæ reve-

reverentiæ meæ testimonium ad pedes Tuos deponere, spe
fretus haud dubia, Tibi illud non iri improbatum. Spon-
det id mihi tam innatus Tibi literarum amor, quàm Co-
mitas ineffabilis, quæ adjuncta est rarissimis animi doti-
bus omnes in admirationem Tui rapientibus. Ecquis e-
nim Principum vel sapientia illustrior; vel Clementia cla-
rior; vel judicio æquior; vel celsitate animi nullis unquam
fortunæ casibus labefactata celebrior; vel tandem ob soler-
tiam, prudentiam, & constantiam in tot laboribus pro sa-
lute Publica susceptis admiratione dignior, quàm Tu SE-
RENISSIME AC POTENTISSIME REX, Musarum Or-
namentum, Literarum Promotor, & literatorum Protector?
Qui recte factorum præmium in una bene de humano ge-
nere merendi voluptate positum Tibi esse statuisti, ut
ideo in hoc Regium à Supremo Numine videaris esse eve-
ctus Solum, ut tanquam ex specula prospicias, quò quàm
plurimis prosis. Quantum præterea Tibi SERENISSIME
AC POTENTISSIME REX curæ cordique sit, ut artes
liberales & scientiæ, quibus salus mortalium continetur,
hac in Republica floreat, id inde colligi potest, quòd
nunquam acriori contentione fuerunt excultæ, quàm iis
id evenire sub Sapientissimo Regimine Tuo intuemur; ne-
que ambigere licet, quin ad summum perfectionis gradum
successu temporis adducantur: nam ut juvenus scholastica
ad studia seriò tractanda magis magisque incendatur, &
idonea evadat ad Munia cum Ecclesiastica, tum secularia
ritè obeunda; Tu REX BENIGNISSIME cudenda cu-
ras numismata partim aurea, partim argentea, quæ tan-
quam præmia diligentæ probatæ jussu Tuo in Scholis Pu-
blicis totius Regni singulis annis distribuuntur: quàm ob
Munificentiam & Sollicitudinem Paternam Tibi jam una-
nimi voce Titulus gloriosissimus PATRIS PATRIÆ
defertur, Nomenque Tuum Augustissimum immortalitati
consecratur. Te igitur SERENISSIME AC POTENTIS-
SIME REX non mea verba indiserta atque jejuna; sed
immortalia Tua in rem tam publicam, quàm literariam
merita per Universum terrarum Orbem prædicant, effèrunt,
atque decantant. Te.... Sed jam nimius sum, & Tua

tempora justò diutius moratus in Bonum publicum pecco,
cui Te Totum devovisti. Deus Te servet Regum Polo-
niæ DECUS per longissimam annorum seriem Patriæ, Or-
bi, ac Scientiis superstitem & incolumem! Ita vovet atque
demississimè precatur.

SERENISSIME AC POTENTISSIME REX
DOMINE CLEMENTISSIME
SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS TUÆ

Varsaviæ d. 16. Augusti
1786.

Humillimus & infimus servus
ac Subditus

Eugenius Corsonichius.

Vice-Colonelli CORSONICHII scripta brevissima rationem veram diametri ad peripheriam, consequenter & perfectam Quadraturam Circuli demonstrantia. Varsaviae 1786.

16

BENEVOLE LECTOR.

2219245

Semper miratus sum, quod Clarissimi Geometrae seriem Ludolphinam tanti faciant, ut ea lapidis lydii instar utantur, ad examinandas alias ejusmodi rationes, etsi ea sistat solum peripheriam adulterinam, quae, ut mox patebit, veram enormiter excedit: nam ut per continuam bisectionem ab hexagono, cujus latus est 10000000. partium, deveniatur in cognitionem lateris polygoni 57i circulo inscripti 192 laterum, ducendae sunt 5. hypotenusae & faciendae 10. extractiones radicum. Radices per extractionem 2dam, 4tam, 6tam, 8vam, & 10am inventae sistunt hypotenusas, seu latera polygonorum Circulo inscriptorum; jam vero radices extractionis 1mae, 3tae, 5tae, 7mae, & 9nae subductae ex radiis, manifestant cathetos. Jam cum ob irrationalitatem quadratorum in quavis extractione remaneant numeri, qui subtrahi nequeunt, & ideo a radiis minus subtrahatur, ac subtrahi deberet; sequitur inde, radiorum residua, seu Cathetos, consequenter & hypotenusas, seu latera polygonorum evadere justò majora. Verum quidem est, quod in 1ma extractione remaneant 655484, & in 2da 9440116. particulae, ex quo apparet, hypotenusam 1mam (latus dodecagoni) magis imminui, ac ob cathetum excessivum augetur: nihilominus tamen colligendo particulas remanentes ex 1ma, 3ta, 5ta, 7ma, & 9na extractione in unam summam, & particulas residuas extractionis 2dae, 4tae, 6tae, 8vae & 10mae in alteram, patebit summam priorem excedere posteriorem 42563406 particulis, ex quo utique tuto concludi potest, latus polygoni 57i evadere justò majus. Ad experiendam hanc veritatem Clarissimus Hambergerus Doctor & Professor Philosophiae in celeberrima Academia Jenensi, nec non Mathematicus supra laudem meam postus ipsemet calculum inivit, mihiq; ita respondit: „Ut intelligas Vir Perillustis, me non minus, quam te ipsum, quod verum sit, cupere; suscepi calculum, quem desiderasti: paulo prolixiorum sanè, nec non laboriosum, & feci 10 illas radicum extractiones: in quo calculo inveni rem, uti dixeras, nempe summam particularum residuarum 1mae, 3tae, 5tae, 7mae, 9nae, superare summam earundem 2dae, 4tae, 6tae, 8vae, 10mae extractionis 42563406 particulis.” Qui radices surdas è tabulis excerptunt, non advertunt ejusmodi vitia: proinde arbitrantur se rem acu tetigisse, sed falluntur. Cum itaque latus polygoni 57i inscripti peccet paulisper in excessu, qui deinde in ejus perimetro vicibus 192. augetur,

getur, & idem simili modo de latere polygoni 5ti Circulo circumscripti
 & perimetro ejus demonstrari possit; palam est, semisum-
 mam utriusque perimetri excessivæ prodere solidam peripheriam adul-
 terinam & veram jam multum excedentem; ex quo facile est intelle-
 ctu, peripheriam Ludolphinam per seriem expressam enormiter peccare
 in excessu, consequenter etiam arcus, partes ejus aliquotas constituen-
 tes, esse vitiosos: unde non est mirum, quod arcus 45° sit incom-
 mensurabilis cum tangente 45. graduum; perperam autem inde infertur
 perfectam quadraturam Circuli esse impossibilem. Contrarium elucet ex
 hisce scriptis per intervalla editis & distributis, quæ hic & aliis in
 locis, ut edoctus fui, excepta fuerunt cum applausu: problemata eis
 inserta adeo capti sunt accommodata, ut eorum resolutio neque tæ-
 dium parere, neque negotium faceffere queat operantibus: nam assumpta
 ratione excessiva diametri ad peripheriam quacunque (non majore ta-
 men quam $1:3\frac{1}{4}$.) e. gr. $100:325$, reperitur peripheria excessiva di-
 ametri 8. inferendo: Si diameter est 100, peripheria est 325, quanta
 erit peripheria excessiva, si diameter est $8? R. 2\frac{2}{3}$; assumpta deinde
 ratione defectiva quacunque (non minore tamen, quam $1:3$.) e. gr.
 $9:28$, invenitur peripheria defectiva per hanc analogiam: posita
 diametro 9. peripheria defecti: est 28, quanta erit defectiva posita dia-
 metro $8? R. 2\frac{2}{3}$; tum reductis hisce peripheriis ad eandem denomi-
 nationem, & ablata minore ex majore, relinquitur differentia $\frac{1000}{9}$,
 quæ, ut demonstratur, nihil aliud est, nisi summa excessus & defectus
 peripheriarum æquivalentium, ex qua pars utraque demonstrativè eru-
 itur hocce ratiocinio: Quoniam ob reductionem peripheriarum ad ean-
 dem denominationem termini excessus periph: excessivæ in ejus æqui-
 valente continentur multiplicati per denominatorem 9, debet excessus
 hujus æquivalentis, jam nunc in summa $\frac{1000}{9}$ contentus, esse reducibilis
 per eundem denominatorem 9; & quoniam termini defectus defectivæ
 in ejus æquivalente continentur multiplicati per denominatorem 100,
 debet defectus hujus æquivalentis, jam nunc in summa $\frac{1000}{9}$ contentus,
 esse reducibilis per eundem denominatorem 100; sed ex omnibus parti-
 bus, in quas summa $\frac{1000}{9}$ resolvi potest, nullæ aliæ dantur reducibiles
 altera per 9, & altera per 100, nisi $\frac{2}{3}$ & $\frac{1}{3}$: ergo pars $\frac{2}{3}$ redu-
 cibilis per 9 est excessus, & pars $\frac{1}{3}$ reducibilis per 100, defectus pe-
 ripheriarum æquivalentium. Jam cum vice versa termini excessus qua-
 siti debeant esse novies minores quam $\frac{2}{3}$ nempe $\frac{1}{100}$, palam est $\frac{1}{100}$ esse
 excessum quesitum, qui ablatas e peripheria excessiva $2\frac{2}{3}$, relinquit
 veram $2\frac{2}{3} - 25 = 25$; & quoniam termini defectus quesiti debent esse cen-
 ties minores quam $\frac{1}{3}$ nempe $\frac{1}{3}$; evidens est $\frac{1}{3}$ esse defectum quesitum,
 qui additus ad peripheriam defectivam $2\frac{2}{3}$, manifestat peripheriam
 veram $2\frac{2}{3} + 25 = 25$, ad quam itaque diameter est, ut $8:25$. Si nactus
 fuero objectiones humaniter factas, solvam illas omni qua par est,
 modestia. In quadratura Circuli ad amissim exacta legendum est S.

18

Veritas rationis diametri ad peripheriam, ut
8:25, brevissimè, evidentissimèque demonstrata.

Varaviae 1785.

THEOREMA. *Diameter est ad peripheriam ut 8:25.*

Demonstratio. Pes à Geometris dividitur in 10 digitos, digitus in 10 lineas, linea in 10 puncta, punctum in 10 decimas, decima puncti in 10 centesimas: ergo $\frac{1}{100}$ puncti est $\frac{1}{10000}$ pedis. Cogitemus igitur $\frac{1}{100}$ puncti esse diametrum. Jam cum inter Geometras constet, peripheriam non posse esse diametri triplam cum $\frac{7}{8}$ vel $\frac{5}{8}$ parte ejusdem, quia prior peccaret in excessu, & posterior in defectu, cumque certum sit, in quantis similibus valere conclusionem à maximis ad minima, & vice versa; nequit peripheria circuli exigui, cujus diameter est $\frac{1}{100}$ puncti, esse diametri tripla cum $\frac{7}{8}$ vel $\frac{5}{8}$ ejusdem. Quid autem est $\frac{7}{8}$ & $\frac{5}{8}$ hujus diametri? prior est septima, & posterior nona pars unius centesimæ puncti: ambæ igitur sunt particule tam infinitè parvæ, ut earum existentiam vix cogitatione assequi liceat: hinc ne mente quidem alia particula inter illas intermedia concipi potest nisi $\frac{1}{8}$. Ergo peripheria quæsita est $\frac{7}{8}$ puncti cum $\frac{1}{8}$ parte diametri, ad quam diameter est itaque, ut $1:3\frac{1}{8} = 8:25$. Ut veritas hujus Theorematis, ex quo *quadratura circuli* à me publicata, traxit originem, luculentius eluceat, sit

PROBLEMA I. *Per rationem excessivam 7:22 & defectivam 9:28 invenire peripheriam veram diametri 8.*

Resolutio, & Demonstratio. Peripheria diametri 8 excessiva indagata per 7:22, est $\frac{176}{63}$, in qua latet igitur excessus; defectiva investigata per rationem 9:28, est $\frac{224}{63}$, de qua igitur deest pars aliqua, quæ vocatur defectus. Jam cum hæ peripheriæ falsæ sint diversæ denominationis; necesse est, illas reducere ad eundem denominatorem 63: id quod fit multiplicando tam numeratorem, quam denominatorem peripheriæ unius per denominatorem alterius. Multiplicando itaque excessivam $\frac{176}{63}$ per denominatorem 9 defectivæ, emergit æquivalens $\frac{1584}{567}$; ex quo manifestum est, etiam terminos excessus in illa latentes, in hac novies fuisse auctos. Multiplicando deinde defectivam $\frac{224}{63}$ per denominatorem 7 excessivæ, oritur æquipollens $\frac{1568}{567}$; ex quo denuo patet, etiam terminos defectus prioris in hac septies fuisse auctos, quod probè est notandum. Auferendo deinde $\frac{1568}{567}$ h. e. defectivam ex excessiva $\frac{1584}{567}$, relinquitur differentia $\frac{16}{567}$, h. e. summa excessus & defectus, cujus numerator 16 est conflatus ex denominatoribus simplis 9 & 7 peripheriarum falsarum: ergo partes hujus summæ sunt $\frac{9}{7}$ & $\frac{7}{7}$.
Jam

Jam cum termini excessus per reductionem peripheriarum falsarum ad denominatorem 63 *novies* & termini defectus, ut superius notavimus, *septies*, fuerint aucti; opus est $\frac{9}{27}$ per 9 & $\frac{17}{27}$ per 7 reducere ad terminos minimos, ut prodeat excessus $\frac{7}{3}$ & defectus quasitus $\frac{5}{3}$: id quod est eò verius, quò certius est, nullas alias partes, in quas summa $\frac{16}{3}$ resolvi potest, esse reducibiles per 9 & 7, nisi $\frac{9}{3}$ & $\frac{7}{3}$. Ergo periphèria vera est $\frac{176}{27} - \frac{5}{3} = \frac{175}{27} = 25$; vel $\frac{224}{3} + \frac{5}{3} = \frac{229}{3} = 25$, ad quam diameter est ut 8 : 25. Ergo Theorema præcedens nulli dubio est obnoxium.

PROBLEMA II. *Rationem diametri ad peripheriam, ut 8 : 25, experimento comprobare.*

Resolutio Et Demonstratio. Cum per demonstrata, posita diametro 8, periphèria sit 25; palam est divisa ea per 6, innotescere ejus 6tam partem, seu arcum $60^\circ = 4\frac{1}{2}$, ad quem itaque radius est, ut 4 : $4\frac{1}{2}$, h. e. multiplicando utrinque per 6, ut 24 : 25. Quoniam autem mensurando hunc arcum, nondum exactè prodeunt 25. partes rectæ & æquales, h. e. tales, qualium radius continet 24; necesse est rationem 24 : 25 multiplicare per 2; vel si quis maluerit, per 3, 4 &c. Duplicando eam itaque, prodit ratio æqualis 48 : 50, per quam op^o circini & scalæ geometricæ arcus 60° illico rectificari, seu in mensura lineari definiri potest, nempe: radio 48 pedum è scala geometrica accuratè sumtorum, describatur semicirculus, & ad semiperipheriam applicetur radius, qui, cum sit latus hexagoni circulo inscriptibilis, determinat præcisè 6tam partem periphèriæ, seu arcum 60° . Deinde intervallum unius pedis transferatur in hunc arcum quinquies, & quidem ita, ut extremitas pedis præcedentis sit semper initium sequentis; eadem exactione transferatur hoc intervallum 5 pedum in residuum arcus, quoties fieri possit, & patebit, totum arcum constare præcisè ex 50 pedibus. Ergo radius est ad 6tam partem periphèriæ, ut 48 : 50: consequenter diameter ad peripheriam integram ut 96 : 300, h. e. dividendo utrinque per 12, ut 8 : 25.

COROLLARIUM I. Multiplicando peripheriam 25 per 2, h. e. per 4tam partem diametri 8, prodit area circuli 50, ad quam itaque est quadratum diametri, ut 64 : 50; vel ut 32 : 25. Multiplicando autem peripheriam 25 per diametrum integram 8, emergit superficies spheræ 200, quæ porro multiplicata per 6tam partem diametri $\frac{8}{3}$, sistit soliditatem spheræ 1600 , ad quam igitur cubus diametri est, ut 512 : 1600 , h. e. multiplicando utrinque per 6, ut 3072 : 1600, & dividendo deinde per 64, ut 48 : 25. Ergo non est dubitandum amplius de vera circuli quadratura inventa, cujus perfectio admiranda luculentissimè elucet ex *Methodo brevissima* &c. hic adjecta.

COROLLARIUM II. Quoniam circulus, cujus diameter est = axi majori ellipsis, est ad ellipsin ipsam, ut axis major ad minorem; palam est, etiam ellipsin jam perfectè posse quadrari.

Objectio contra rationem diametri ad peripheriam,
 ut 8 : 25 facta felicissime soluta.

18.

2219757

Quidam Mathematicus anonymus, lecta præfatione meorum scripto-
 rum brevissimorum, mihi scripsit hunc in modum: Quoniam ex
 præfatione Tua Vir P. Cognovi, Te non ægre laturum esse objectiones,
 quas nancisceris; prætermittere non possum, quin Tibi sententiam meam
 de nonnullis argumentis aperiam. Quæ objicis contra seriem Ludolphi-
 nam, ea non sunt sine fundamento: idcirco ea silentio prætereunda esse
 existimo; sed quæ de inveniendi ratione diametri ad peripheriam scribis,
 ea Paralogismum continere videntur, quia iisdem argumentis, quibus
 sub specie veri demonstras, hanc rationem esse, ut 8 : 25 = 1 : $3\frac{1}{8}$, osten-
 di potest, eam etiam esse ut 1 : $3\frac{1}{3}$; 1 : $3\frac{1}{6}$; 1 : $3\frac{1}{7}$; quod ut evidentius
 pateat, me sic explico:

1) Sumtis ratione excessiva 4 : 13 & defectiva 9 : 28, prodit pe-
 riphæria diametri 5 excessiva $\frac{6^5}{4}$, defectiva $\frac{1^9}{28}$, differentia, seu summa
 excessus & defectus $\frac{2^5}{5}$, excessus secundum tuum argumentandi modum
 $\frac{1}{4}$, defectus $\frac{9}{28}$; consequenter periphæria vera $\frac{6^5}{4} - \frac{1}{4} = \frac{6^4}{4} = 16$; vel $\frac{1^9}{28} + \frac{9}{28} = \frac{1^9+9}{28} = 16$, ad quam igitur diameter est, ut 5 : 16 = 1 : $3\frac{1}{3}$.

2) Periphæria diametri 6 excessiva est $\frac{7^6}{4}$, defectiva $\frac{1^6}{9}$, differen-
 tia $\frac{3^6}{9}$, excessus $\frac{2}{9}$, defectus $\frac{1}{9}$; consequenter periphæria vera $\frac{7^6}{4} - \frac{1}{9} = \frac{7^6}{4} - \frac{1}{9}$
 = 19; vel $\frac{1^6}{9} + \frac{1}{9} = \frac{1^6+1}{9} = 19$, ad quam itaque diameter est, ut 6 : 19 =
 1 : $3\frac{1}{6}$.

3) Periphæria diametri 7 excessiva est $\frac{9^7}{4}$, defectiva $\frac{1^7}{6}$, differen-
 tia $\frac{3^7}{6}$, excessus $\frac{2}{6}$, defectus $\frac{1}{6}$; consequenter periphæria vera $\frac{9^7}{4} - \frac{1}{6} = \frac{9^7}{4} - \frac{1}{6}$
 = 22; vel $\frac{1^7}{6} + \frac{1}{6} = \frac{1^7+1}{6} = 22$, ad quam igitur diameter est, ut 7 : 22
 = 1 : $3\frac{1}{7}$. Cum igitur hæc 4 rationes simul vera esse nequeant; evidens
 est, nullam earum esse veram. Ut ratio 8 : 25 haberi possit pro vera,
 demonstrandum est, diametros 5, 6, 7 esse quoque ad periphærias suas
 ut 8 : 25. Hunc nodum si solveris, assensum omnium Mathematicorum fa-
 cile consequeris, & semper honos nomenque tuum, laudesque mane-
 bunt; sin minus, à multis malè audies, quòd rem tam arduam, quæ
 bis mille annis acutissima Mathematicorum ingenia nequicquam exercuit,
 irritò conatu sis aggressus.

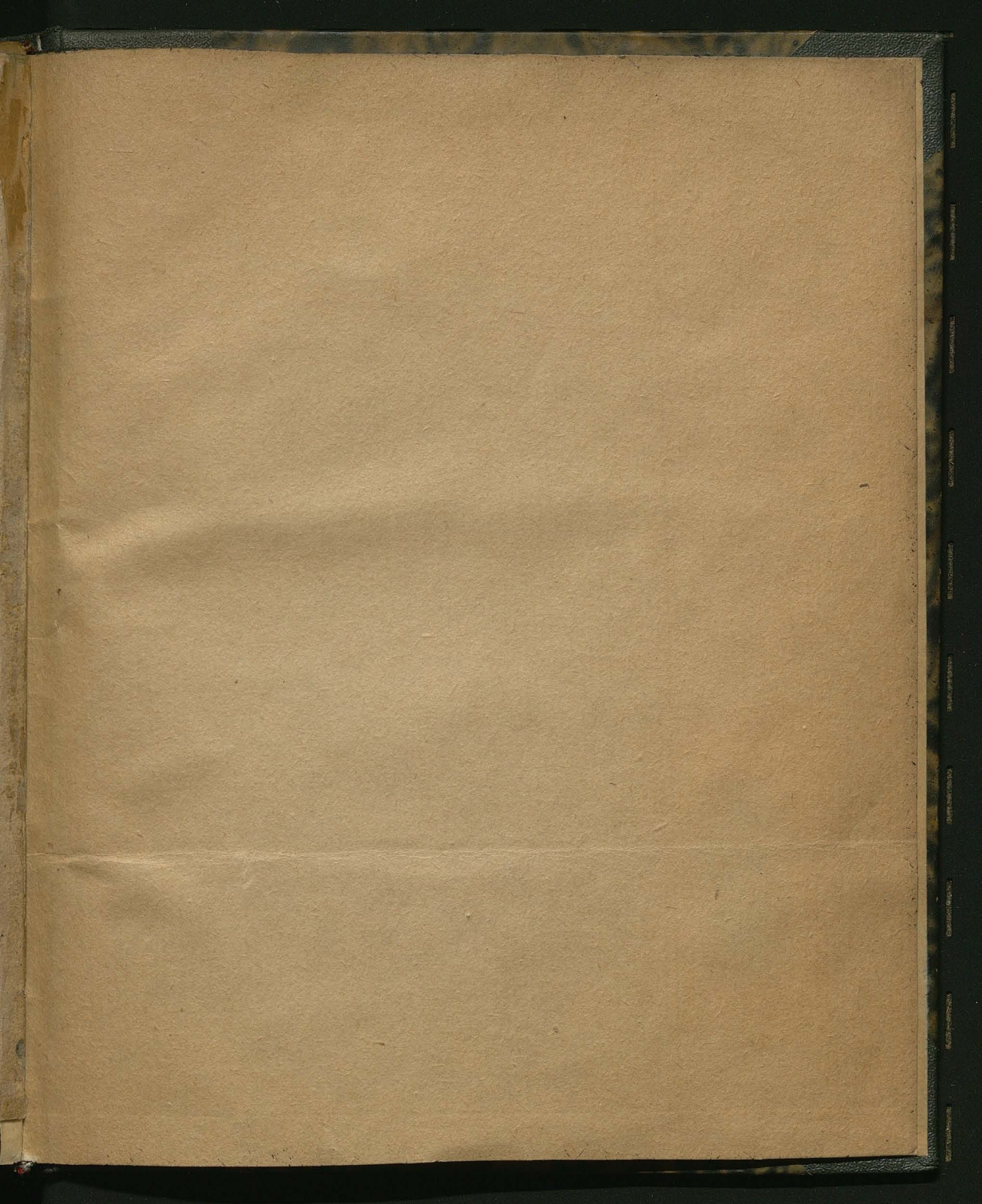
Hanc objectionem ex judicio solido profectam ita solvo: imò ex-
 cessus periphæriarum diametri 8 per dictas rationes inventatum est $\frac{4}{3}$ &
 defectus $\frac{1}{3}$. Jam cum hæc partes crescant & decrescant in ratione
 diametrorum; necesse est, ut excessus & defectus periphæriarum dia-
 metri 1 sint octies minores, nempe prior $\frac{4}{3^2} = \frac{1}{3}$ & posterior $\frac{1}{7^2}$; ex
 quo palam est, periphæriarum diametri 5 excessum esse $\frac{1}{5}$ & defectum
 $\frac{1}{2}$, quibus reductis ad eandem denominationem, prodeunt æquiva-
 lentes $\frac{4^5}{7^2}$ & $\frac{1^5}{7^2}$, qui junctim sumti efficiunt $\frac{4^5}{7^2} = \frac{2^5}{3^5}$ h. e. differentiam peti-

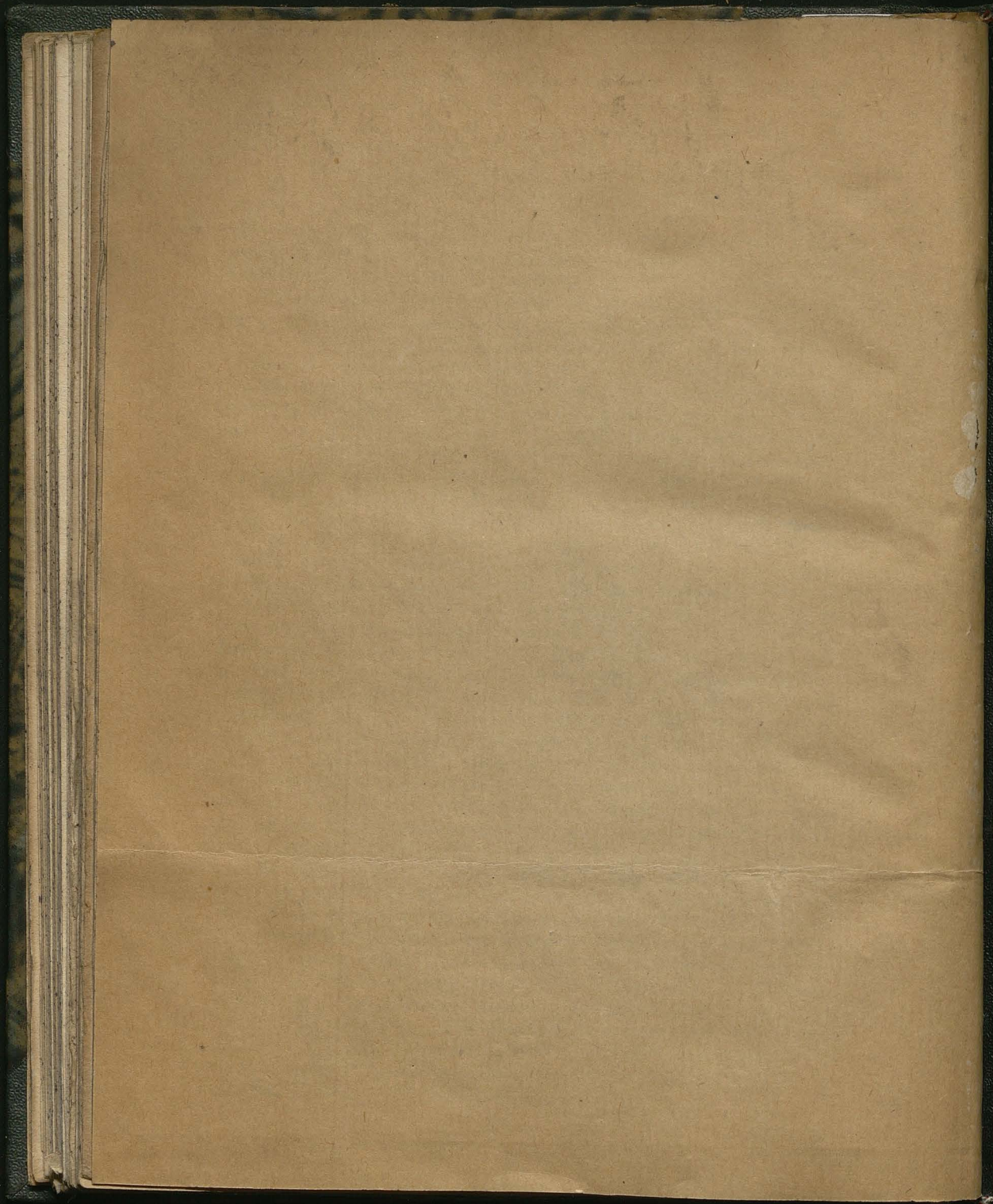
peripheriarum $\frac{65}{4}$ & $\frac{140}{9}$. *vid. n. 1*: Ergo periphèria vera est $\frac{65}{4} - \frac{5}{8} = \frac{110}{8} - \frac{5}{8} = \frac{105}{8}$, ad quam diameter est, ut $5 : \frac{105}{8} = 40 : 125 = 8 : 25$; vel addendo ad defectivam $\frac{140}{9}$ defectum, prodit quoque vera $\frac{140}{9} + \frac{5}{72} = \frac{1120}{72} + \frac{5}{72} = \frac{1125}{72}$, ad quam diameter est, ut $5 : \frac{1125}{72} = 360 : 125$, h. e. dividendo utrinque per 45, ut $8 : 25$: *Quod erat unum.*

2do. Per demonstrata peripheriarum diametri 6 excessus est $\frac{6}{2}$ & defectus $\frac{6}{2}$, quibus reductis ad eandem denominationem, oriuntur æquipollentes $\frac{54}{72}$ & $\frac{6}{72}$, qui junctim sumti efficiunt $\frac{60}{72} = \frac{5}{6}$, h. e. ut patet ex n. 2, differentiam peripheriarum $\frac{78}{4}$ & $\frac{168}{9}$. Ergo periphèria vera est $\frac{78}{4} - \frac{6}{8} = \frac{156}{8} - \frac{6}{8} = \frac{150}{8}$, ad quam igitur diameter est, ut $6 : \frac{150}{8} = 48 : 150 = 8 : 25$; addendo deinde ad defectivam defectum, prodit quoque vera $\frac{168}{9} + \frac{6}{72} = \frac{1344}{72} + \frac{6}{72} = \frac{1350}{72}$, ad quam diameter est, ut $6 : \frac{1350}{72} = 432 : 1350$, & dividendo utrinque per 54, ut $8 : 25$: *Quod erat secundum.*

3tio. Peripheriarum falsarum diametri 7 excessus est $\frac{7}{8}$ & defectus $\frac{7}{2}$, quibus reductis ad eandem denominationem, emergunt æquivalentes $\frac{63}{72}$ & $\frac{7}{72}$, qui junctim sumti efficiunt differentiam $\frac{70}{72} = \frac{35}{36}$, peripheriarum $\frac{91}{4}$ & $\frac{196}{9}$. Ergo periphèria vera est $\frac{91}{4} - \frac{7}{8} = \frac{182}{8} - \frac{7}{8} = \frac{175}{8}$, ad quam diameter est, ut $7 : \frac{175}{8} = 56 : 175 = 8 : 25$. Addendo ad periphèriam defectivam defectum, prodit quoque vera $\frac{196}{9} + \frac{7}{72} = \frac{1568}{72} + \frac{7}{72} = \frac{1575}{72}$, ad quam diameter est, ut $7 : \frac{1575}{72} = 504 : 1575$, h. e. dividendo utrinque per 63, ut $8 : 25$: *Quod erat 3tium.* Jam cum per innumera alia paria rationum falsarum demonstrari queat, quamvis diametrum esse semper & absque ulla exceptione ad periphèriam suam, ut $8 : 25$; evidens est, objectionem Cl: Anonymi, qui per eam ingenium suum præstantissimum patefecit, esse bene solutam: atramentum ejusmodi objectioni jam dudum obviavi tam in *Continuatione Methodi infallibilis*, quàm in *Quadratura circuli ad amussim exacta*. Ergo problema meum, per quod 2 quanta inæqualia cum quantitate 3tia proportionaliter crescentia reducuntur ad æqualitatem, in nullum inducit paralogismum. Æqualitas peripheriarum diametri 5, 6, 7 aliarumque est tantum spuria; sed æqualitas peripheriarum diametri 8 semper prodit realis, & quidem ideo quia excessus & defectus fuerunt legitime determinati: quod inde patet, quia ope aliorum excessuum & defectuum, qui ex illis pro diversitate diametrorum deducuntur, produciuntur cujuslibet diametri periphèria vera, quæ ideo est vera, quia ex quavis comparatione prioris cum posteriore emergit semper eadem ratio $8 : 25$. Jam si excessus & defectus primarii, seu immediate reperi, essent spurii, essent etiam secundarii, seu mediate inventi, adulterini: consequenter quavis diameter haberet ad periphèriam ope illorum determinatam, aliam rationem: quod esset absurdum.

Cum itaque ex omnibus scriptis meis manifestum sit, rationem $8 : 25$ esse adeo firmam, ut nullis argumentis ne quidem infirmari, nedum everti queat; ecquis invidia veneno esset adeo suffusus; aut ingenii aciem haberet tam obtusam, ut veritates tam evidenter demonstratas percipere vel nolleret; vel haud posset?

Biblioteka Jagiellońska

stdr0026012

introlig: K.Wójcika
Zwierzyniecka 10

